

Ш ы н

РЕВОЛЮСЧУ, ДАЙЫНЧЫ, КУШ-АЖЫЛЧЫ АЛДАР

«Шын» солуннун шериг-патриоттук үндүрүлгөзи

№ 6 (12)

Дайынчынын чагаазы

ТЫВАДАН БАРГАН ООЛДАР

Шериг албаны эртирип турар оолдарга хостуг үе бола туруп кээр. Ону аягы-агы аягылап турар бис. Мен бо-дун бистин кезектин уер көгүмүндө өрөнүп турар мен, өскөлеринс ном номчуу-рунга кончуг ынактар, оларны обдоткега кизи бо-ла коор, а чамдыктарыны спорттун аны-бүрү хевирлери-биле «өнүктөжү» туралар.

Дайынчы болган политик-тик белеткедин тергинчери болуп шыгылап турар тыва оолдар бистин кезекте, хой. Чөөн-Хемчик райондан келген

механик-чолвачы Петро Донгак, зенитчик Юрий Монгуш, артиллерист Валерий Куулар. Эрзипден келген артиллерист Сергей Сам, Барыш-Хемчик чурттуг, артиллерист Василий Хомушк оларга чоргарланып турар бис. Оларны командир-лери туржук, а кезектин ко-мандылаа чери мактан турар.

Спортка ынак мен

Хабаровскиде шериг албан-хүлөөлөмн эртирип турар мен. Шериге келсе-де, ам ийи чык чокушуп, бо үенин иштинде дайынчы болган политиктик белеткедин тергин-чи болуп даш кызып келдим. Артиллерия шеринин эвдод командиринин орадакчысы болушкан, шериге чаа кел-диркен анык дайынчыларын өөрдик турар мен.

Дайынчы хүлөөлөмн эки эр-тирериге улуг илгич берип турар. Чокта чаа биске болуп өрткөн шериг өөрдилгезине база багай эвес кириштим.

Мен база өске эш-өрүм деп, ыдыктыг хүлөөлөмн ба-гай эвес өөрдилге, чүрүм-биле эртирип тур мен. Ылангыч уер көгүмү мен өөрдик каан бакым — Тыва АССР-ини културазынын алдарыс ажалдакчыны. Воистагин Чулуомович Дамынга өөрү четтиргенимин илереп чор-руур мен. Оон ачымыла мен кезектин уер хөгжүмүндө албан-хүлөөлөмн багай эвес эртирип чор мен.

С. ЧАДАМБА,

Н кезектин дайынчысы.

Николай ОНДАР,

Н кезектин дайынчысы.

Төрөн чуртту карак озу бес камсалаар ыдыктыг хү-лөөлөмн кызыгааржылар эресте күсөдип турар. Олар-нын өөрдилгези аны-бүрү. Чамдык дайынчылар радио-гармалаанын нарын техника-ны мергежиди-биле шиң-гөздөп ап, ону дайынчы хү-лөөлөмн эртирерине би-дирлиг аягылап келгенер.

Бисе сержант Николай Туз-ченковун (чурукта) анык кызыгааржыларын радио-гармалаага өөрдөп турары. Бо эртерде кызыгааржы-гармалаачылар Тылмалаа эр-нүс уруктутуу чарактыгын социализмг нарышка иде-пкейле киржип туралар. Оларнын зой кези «Совет Армиянын тергичин деп зо-рок демдөн чедип амыр даш дайынчы болган политикти-к белеткеге илгичейи чоруу-ру» поручуу келгенер.

Кызыгааржыларнын зой кези комсомолчулар. Олар зой-ништинин ажалдарына иде-пкейле киржип, спортка ган-дикшылдыгын көрүзүп ту-ралар. А. ЧАРАШ-ООЛДУН фото-лары.

ТУРАСКААЛ

Новелла

Апаз дайынчы Кудерек ча-гаазын төндүр бижээп, зан-чыккан айы-биле номчаап.

«Бистин шериг албаны эр-тирип турар кезеэвистин ча-нында суурга Совет эрге-ча-гырга даш амы-тынны берген кызыл партизаннарга менге тураскаалды бөгүн ажитты. Оон ажыдыкынын хун-дүлүг танымыларынга турар аас-кежиги ошааппан алды да-йынчынын бирээзи болганым-ны союургадйын.

Тураскаалды байырым бай-далга ажитта. Шоолут улуг-даа эвес, бистин Тураныыста тураскаал ышкан, бажында беш алды кызыл сыдыктыг тураскаалдык баарыга, авто-маттарынысты терекке чып-шыр туткап, шериг ба-биле шимчеш-даа дийин турдуусе. Менче утукй көрүп турган пионер оолдар, «Дүрген-не сол-дат болуп, Төрөн чуртту кам-галар ыдыктыг хүлөөлөмн эр-тирерге» дөңгөп, бисте со-нуургал-биле кайгап турдулар.

Амгы аас-кежиктиг үе дөш

Эрес-маадырлыг чоруктар

ЧИТКЕН АЧЧЫЛАР

Кызыл тунтут ыраккы Чөөн-чүктүн шериг округу. Жожа суурдан штабте телефоннап келген. Ол суурда дувуразын болган: ачылар Владимир Сысоев биле Борис Яковичин тайгадан эш келбей барганнар.

Командир дораан-на дилээшкенин организастаан. Орукче ийи бөлүк дайынчылар үнүпкөн. Дөргөс вертолёт база-ла ужушкан. Дыка хой үе калдыг-даа түндөдү бербээ. Бир бөлүк калдыг-даа чедипки чок эш келген. Ийиги балуучын чамдык дайынчыларын кезекче дедир чорудупкан. Оларнын удуртукчуу лейтенант В. Матюх кезек бөлүктүн санитрук-тору, моон мурунда альпинист чораш биче сержант Насед-кинни болган эи-не шыдымы дайынчыларын, сержантылар-ны бодунга эртырып алган.

Бедик дагыны бир ийемдик черинге чораш олар кижилер-нин дуза дилээп үнерин болган чугулу баткан даштарын даагып дынчыл кааннар. Ачылар көшкөге таварышкан, чугулу баткан, дагыны ортузунда чалым хаядан туттунуп алган бо турганнар.

Сержант В. Тухачев шөйгөн хендир дамчыштыр донуп-до-жаан кижилерге бадмык, оларны турган черинге арай деп чораш эккелген. Бирги класстын ужудукчуу, вертолёт спорттун мастери майор П. Лебединский вертолётун чалым-хаялыг черге мергежиди-биле хондуркан, айылга тава-рышкан ачыларын аалтыга чедирери-биле ужушкан.

Капитан В. НАВЕРИН.

УЖУДУКЧУЛАР ДУЗАЛААН

Колхозтун балык-тывышчылары хөндөн балыктаары-биле эртен эрте чорупканнар. Олар балыктап, чаңчыккан чер-леринге чед бергенер.

Даш дүш турда, агаар хенертен баксырап эгелээп. Күш-түг хат хадып келген. Даш чарып эгелээп соонда, балыкчы-лар ангы дошка арткан. Озу эрктен ырап чорупкан.

Айыыл болганнын тускай медээсиг баугаар балыкчылар-га дузалаар дөш офицерлер Л. Попов биле В. Меркулов оларнын удуртукчы-биле вертолёттар дөргөс жуп үнүпкөн. Олар биче бедикке ужулуп чораш, даш кырында кижилерин тып алганнар.

Ледовников Ю. ОРЛОВ.

ХЫП ТУРГАН БАЖЫНДАН

Шериг кезеэни бөлүктөринге өөрдилге кидин түлүк чор-руп турган. Чамдык дайынчылар шериг чыскаалын, а өскөлери массалыг ууткаашкынын чепсөндөн канчаар камгалаанынын аргазын өрөнүп турганнар. Хенертен бир-ле кизи алгырган:

«Орт! Каш-ла секунда эрткенде сержантылар болган дайынчылар хып турган бажыга чедип келгенер. Чабышталган бажыга бир-ле дугаарында эфрейтор Виктор Корнев хааны келген. Орттенген бажында бичин кижини алгызын ол дын-нап каан. Дуза көргүзери-биле ол далажыккан. Ын карак-тарын дуй ап, тыннын бажыдадып турган. Ынчалаа-даа дайынчы бурунгаар чүткүшүшкан. Удаваанда ол холунда бичин кижини тулуп алган өөрүшкүлүг маанай үнүп келген.»

Капитан Н. КИСЕЛЕВ.

(«Красная звезда» солтудан).

Хоочуннарнын бирээзи

Тыванцын автосептедге заводунга кире берген, ында-мында демир-дес кыжыраткан, соктап, шутнаан улусту дораан-на эскерип каар силер. Ол база, заводтун ажалы и и аар-м-дур. Оларны арзылаа кал-дыг мергежиди-биле шиң-гөздөп ап, ону дайынчы хү-лөөлөмн эртирерине би-дирлиг аягылап келгенер.

Бисе сержант Николай Туз-ченковун (чурукта) анык кызыгааржыларын радио-гармалаага өөрдөп турары. Бо эртерде кызыгааржы-гармалаачылар Тылмалаа эр-нүс уруктутуу чарактыгын социализмг нарышка иде-пкейле киржип туралар. Оларнын зой кези «Совет Армиянын тергичин деп зо-рок демдөн чедип амыр даш дайынчы болган политикти-к белеткеге илгичейи чоруу-ру» поручуу келгенер.

Кызыгааржыларнын зой кези комсомолчулар. Олар зой-ништинин ажалдарына иде-пкейле киржип, спортка ган-дикшылдыгын көрүзүп ту-ралар. А. ЧАРАШ-ООЛДУН фото-лары.

Ермаков районунга электери станциялыгга чолочаа чалып кирген. Ол дайын мурунда чолоча-чылар курууун доозуп алган турган. 1955 чыл-да Тывага келген, Кы-зылдың автосептедге за-водунга чолочаа чалып кирген, бо хүнге чедир, барык он сес чыл дур-гузунда, машинамын калдыг-даа озаал-ондакка таварыштырбайн ажал-дат турар. Оң хари ам 48. Үш оолдуг адазы. Улуг огу шеригден шагда-ла халашкан, ам-гы үеде курбаныкка анык-дан турар, орту огу Совет Армиянын хүлөөлөмн, бичини — беш класта өөрөнүп турар. Иван Алексеевич заводтун хоочун ажал-чыларын бирээзи, оон чурру заводтун

Харын-даа ол хоочун дайынчыларын бистин кезекче чаларын комсомол комитет-ге сүмдээр мен.

Сайлык! Мен дыка чоктава. Ынак сесердинисе ургүлү барып-ла тур сен ыйнаа. Ол сесердик-биле бистин салым-чолуусу доннашкан болтай. Оон долааналар үнгөн булу-пунга эи-не баштай болчашты-мыс чоп. Ынак партизанна-га тураскаалдык баарыга комсомол билеттерин холга ту-дуп, адааларын херге даш шычынысты дагыраагады-мыс. Бистери база-ла ол ту-раскаалдык чаныннан шериге үедейер.

С. ВЛАД-ОЛ.

«Красная звезда»

«Красная звезда» солтун бо чамдык ийги чартындаа мучу бижирал? Ол дугайын билип алыры артык эвес.

Ук соаун — СССР-ини Камгалаа министрствоуну-нун төп органы, бистин чуртууаста сурагыс со-дуннарын бирээзи. Оон бирги номери 1924 чыл-ды январда үнгөн.

«Красная звезда» төөгүзү бистин армиянык болган флоттук төөгүзү, оон өрткөн ору-биле ту-дуп хоабашкан. Ол — совет дайынчыларын, фрон-туларын ынак соуту.

Ону ам ажалчы-да, кол-хоочу-да, тудукчу-да, ка-дарчы-да, өрткөдө-даа чамдык алган номчуп ту-рар.

Шериг эртемниги бол-ган совет шериг тургу-зушкунуун чугула аты-рыгарынын, шериг хе-розиге эртем-техниктиг дешилагени салдарынык дугайында солун чүгү-дери доктамап паралаар. Ол ышкан совет дайын-чыларын амырдалып, оларнын дайынчы база по-литиктиг өөрдилгезин но-мер бурузунге чымырар. Ол дугайында чоруктар-ны, репортажтарын, кор-респондентияларын, очер-терин ургүлү үндүрер.

Офицер бодукап чорут-тоолор ол талазы-биле калдыг дөш шериг уни-формасын кире акла дөргөн солундан билип алыр.

Солуннун ажылында чугу-ла угаанышкынын бир-ээзи — амыктарын ре-волюсчу, дайынчы чаңчыл-дарга кижилерди. Бо та-лазы-биле солун материал-дарын «Дайынчы алдар» деп рубриканын адаа-биле паралаар.

«Даштык» армиялар болган флоттарда, «Даш-тыкыда шериг хероз деп рубриканын уламчы-лаар. Оон номчукчу хой-хой чаа чүгүдери билип алыр. Латинада үнер номер бурузунун бир ар-нын күр-культурага бол-ган спортка тураскаалды. Бо солуну чамдык алырар.

И. КРАВЧЕНКО.

МВР РТЧ-нин дыңнады

ХАНОЙ. (СЭТА). Мурнуу Вьетнам Республиканын Ре-волюстур тур чазза улаустар аразынын Вьетнам талазы-биле конференциянын кир-жикчилери туртарын чазак-тарыга дынамын чорулуп берген. Париж дугуржула-зынга болган оон капсырыл-да протоколдарыга ат сал-ганынын соонда МВР-нин Ре-волюстур тур чазза база ВДР-нин чазза-даа ол докумен-тилерин бүгү негеделерин шынгы сагып келген. МВР-нин Революстур тур чазза-нын чатыргазында турар де-вис-кээрлер национал чыпээр-жигеленин политиказын чору-луп турар болган улустун эр-ге-шөлөөлүг турары магал-дыгыннан. МВР-нин Револю-стур тур чазза туттурган 128 шериг болган хамааты кижини АКШ-на, Вьетнам Респу-бликанын чаззага — 5433 кижини Париж дугуржула-зынын 8 дугаар чүгүлүг дүүштүр эгидип берген деп, дынамыда чугаалаан.

МВР РТЧ-ге чорулуп берген халыкында 5000-на кижини кийрген. Сайгон администрация-дарт талазы каттыккан ше-риг комиссиянын база контроль болган хайгаараа та-лазы-биле улустар аразынын комиссиянын ажал-чору-дугазын бооткап, бодуну контрольдап турар девис-кээрлерингө күчүлөдип албан черлерин быжыткан, чонун өргөлерин бажыткан, ийи вьетнам талазын аразында сүмелжигелерде оон төлө-деринин чугаалажымын-нар чорууларыга шалтыктаар дөш чүгүлүг орада-жыжыкчыларын кылып турар. АКШ Мурнуу Вьетнамын шериг күжү-биле холгаараарын чүгүлүг хевирлэг уламчы-лап турар. Илангыч, америк шериглер ийида чепсегелди артырып каан, шериг база-ларын дугурбээ. АКШ Мур-нуу Вьетнамче шериг техни-каын онтаарын — үргүлүчүлүг турар деп, дынамыда дем-дөлдөн.

Вьетнам талазы-биле Париж дугуржулазын үрөрин АКШ-нын болган Сайгон админис-трациянын соксаларын, ук дугуржуланын база «Улаустар аразынын Вьетнам талазы-биле конференциянын акты-зыны» бүгү негеделерин шынгы хүндөп, боотанды-арын дынамыда негез.

МВР РТЧ Париж дугуржу-лазынын 60 ажыг хүн дур-гузунда күсөттинин келгенин «Улаустар аразынын Вьетнам талазы-биле конференциянын акты-зыны» ат салган чазактарга дынамын болган ук дугуржуланы уер турар үгүлөдүлөрин шалтыктап бу-руу шаарын база ол дугур-жуланы болган «Улаустар аразынын Вьетнам талазы-биле конференциянын акты-зыны» шынгы сагымынче улаанган хемчегер алырын тус-тус чазактарга санаалаан.

Кубанын төөгүзүндө чугула үе-чадалар

ГАВАНА. СЭТА-нын корр. В. Фесено дамыткан: Куба бо хүнерде поли-тиктиг болган күш-ажылыг улуг көдүрүшкүнүгү чурт-тап турар. Кубаларга апрель — тураскаалдыг хой-хой хү-нерин ай. АКШ-тын де-вис-кээрине хордап турган контрреволюсчуларын са-молеттары 1961 чылдын апрель 15-те Кубанын тайбын хо-орай, суурларын араатанып бомбалаан. 1961 чылдын апрель 16-да ол чепсегит хал-лашкынын айылында тава-рышканын тураскаалын демдөлдөргөн митингиз болган. Апаз Фидель Кастро чүве чугаалаан. Куба улус-тун тура-соруун илергейлеп чугаалаан, куба революция-нын социализмг утка-шына-рынын ол чарлаан.

АКШ-ка өөрткөн болган эи чаа америк боо-чепсег-биле чепсегелээп контрреволюст дөргөбчилер апрельдин 17-де Плайя-Хиронге дугуртунуп алган. Ол дүржөк үүлгедиг буурап түшкөн.

Плайя-Хиронга тиледеге ку-ба улустун чангыс эвиниң болган сыйыл каттыжы-мыннын тодарай херечи-ни болган. Революциянын чаа-лап алышканын оон туу-лунга чедир камгалар чайгы-лым чок шийтирлини ол көр-гүскөн.

Кубанын ажылыч чону Плайя-Хиронга тиледегенин 12 чыл оон социализмг тур-гузушкунун бүгү участок-тарында шалтыч ажал-биле уткуп турар. Бо хүнерде үлөтүргө, көдөс ажал-агы-га, транспортка бутдурленин ажыктын беддери даш де-мисел калбаа-биле негеперээ. Сафранын шийтирлиг-үе-ча-лазы — апрельде чурттуг көл байлаа — чигир бүдүр-ерин соксаат чок хангыры-че оша пичаңгенин салып турар.

Кубалар алдарыг хүнү байырап, республикага берге хүнерде апаз Совет Эвилде-нин көргүскөн деткичезин бедн-биле үнөзөп турар.

ЧӨПТҮГ ЭВЕС ҮНДҮРҮГГЕ УДУР

НЬО-НОРК. СЭТА-нын корр. В. Шеховцев дамыт-кан:

Үндүрүг оонаарын чөптүг эвес, дорамчылдыг система-зынга ууларанын массалыг илергейлеринын чалгыны Кат-тышкан Штаттарга калбара хона берген. Олча-ажык үндү-рун үзе төлөргөнин сөөлүгү хуну — апрель 16-нын сенат кезжигүнү Г. Велдон «Бак-чанынын понедельник» дөш. Америкалар ол хүн федерал-дыг иштик орталар бюро-зунун Нью-Йоркта, Бостонда, Лос-Анжелесте, Портленде, Чикагода, Хьюстонда болган АКШ-тын өске-даа хой-хой хоорайларында салбырла-рын чанынга чыгалан. Олар үндүрүг оонаарын барым-лаалаттын турар хоойлу-жугузын бооттарынын хүлө-вейи турарын тодарай меде-лөөн. Ук хоойлу-жугула үндү-рунук хол үгүргени чонун эи алымын, ортумак шы-лаадыларын ошааткан, хой-хой үндүрүг төлөргөндөн

байларын болган улуг-уаг америк бүдүрүгө катты-жышкынын «хос эртири-п» турар. Сенат кезжигүнү Маскинин чигелдей санап көргөни баугаар алырга, амер-ик миллионерлер болган мо-нополиялар «хос уштулары-нын» ол калжарлашкынын аягылаш, бооттарынын тө-лөзү ужурут унүдүтү — 9 миллиард долларын чыдын-на шийгөзөп ап турар. Гаалап институту болган Лус Харристин удурутү турар шийгел чери хой-ни-тинин сагып-боалын бүтү чуртка атырып көргөн. Үн-дүрүг оонаарын барымла-латтын турар системанын америкаларнын хой нуру-зунун таарымай, ону бу-руу шаап турары оон билин-ген. Америк ажал-ишчилер-нин ууруланышкын илерей-лери болган чуртка чалгып ү-ген, ол боолды билгезин. Ууруланышкын илерей-лери калбарышкынын боа-ган каражастыг эрктен.

